

Parikkalan kunnan hyvinvointikertomus 2025 ja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029

PARIKKALA

*Parasta
yhdessä*

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

- 1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Parikkalassa
- 2 Rakenne ja yhdyspinnat

VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2025

- 3 Väestö, elinolot ja toimeentulo
- 4 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tila
- 5 Työikäisten hyvinvoinnin tila
- 6 Ikääntyneiden hyvinvoinnin tila
- 7 Hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 8 Keskeiset opit valtuustokaudelta

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2026 - 2029

- 9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet nojaavat kuntastrategiaan
- 10 Hyvinvointisuunnitelman yhteiset maakunnalliset tavoitteet 2026-2029

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

- 11 Suunnitelman laatijat
- 12 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

TIIVISTELMÄ

Parikkalan kunnan hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 rakentuu kolmen kärkiohjelman – **Sopuisa, Sutjakka ja Ikäystävällinen Etelä-Karjala** – ympärille. Kärkiohjelmien yhteisenä tavoitteena on **lisätä asukkaiden osallisuutta ja parantaa elämänlaatua**. Sekä hyvinvointialue EKHVA sekä muut Etelä-Karjalan kunnat ovat sitoutuneet kärkiohjelmien tavoitteisiin omista hyvinvointisuunnitelmissaan.

Jokaisella ohjelmalla on lisäksi omat ikäryhmäkohtaiset painopisteensä:

- Sopuisa keskittyy lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin
- Sutjakka työikäisten hyvinvointiin ja elintapoihin
- Ikäystävällinen Etelä-Karjala ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallisuuden tukemiseen.

Laaja hyvinvointisuunnitelma valmistellaan kerran valtuustokaudessa. Sen tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan hyvinvointikertomuksen tulosten pohjalta ja sitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Hyvinvointisuunnitelma toimii kunnan hyvinvointijohtamisen, arvioinnin sekä raportoinnin työvälineenä. Jokaisella kärkiohjelmalla on myös omat tavoitteensa, jotka perustuvat tilastojen ja kokemustiedon perusteella tunnistettuihin haasteisiin. Tavoitteet löytyvät hyvinvointisuunnitelmaosion taulukosta.

Tämä dokumentti jakaantuu kahteen osaan

1) kertomusosaan vuodelta 2025

2) suunnitelmaosaan vuosille 2026-2029, jossa on kuvattu valtuustokauden tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi sekä arvioinnin toteuttaminen.

Eteläkarjalaisten hyvinvoinnin tarkastellaan SotkaNet - tietokannasta kerättyjen hyvinvointiin liittyvien indikaattoreiden avulla. Indikaattorivalinnat perustuvat sähköisen hyvinvointikertomuksen **perusindikaattoreihin** sekä Terveiden ja hyvinvointi laitoksen (THL) **minimitietosisältö indikaattoreihin**. Vertailupohjana käytetään koko maan ja Etelä-Karjalan kaikkien kuntien: Imatra, Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Parikkala, Ruokolahti, Rautjärvi, Savitaipale ja Taipalsaari indikaattoreita. Listaus indikaattoreista löytyy erillisenä tiedostona.

JOHDANTO

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat **lakisääteisiä** kuntajohtamisen työvälineitä, jotka toimivat kuntastrategian pohjalta. Ne tulee ottaa huomioon toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä poliittisessa päätöksentekokoossa ja toimeenpano-ohjelmissa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kaikkien kunnan palvelualojen ja toimijoiden yhteinen tehtävä, jonka lähtökohtana on kokonaisvaltainen toimintakyky elämässä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuut ja tehtävät määrittyivät uudella tavalla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ensisijainen vastuu on kunnissa siltä osin, kun se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialueilla puolestaan on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun tämä tehtävä kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin eli sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja sen järjestämiseen. Parikkalassa toteutettavaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään HYTE-työryhmän lisäksi yhteistyössä EKHVA:n, alueen kuntien, järjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Parikkalan kunnan perustehtävänä on tukea kuntalaista edistämään omatoimisesti hyvinvointiaan ja terveyttään ja hyvinvointialueen tarjota asiakkaalle palvelutarpeeseen perustuvat ja vaikuttavat palvelut.

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Parikkalassa

Lakisääteinen vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto varmistaa vammaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä ottaa kantaa kunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Keskeisenä ajatuksena on saavutettavuus ja tasavertaisuus siten, että kaikilla on mahdollisuus osallistua kunnassa tapahtuvaan toimintaan ja saada palvelua. Uusi vanhus- ja vammaisneuvosto aloitti viime vuonna ja se toimii Parikkalan kunnanhallituksen alaisuudessa. Se koostuu kunnassa toimivien eri vanhus- ja vammaisjärjestöjen Parikkalassa asuvista edustajista, kunnanvaltuutetuista ja eri toimialojen viranhaltijoista (8 jäsentä + sihteeri).

Ehkäisevä päihdetyö

Parikkalan kunta tekee yhteistyöstä EKHVA:n nimeämän EPT-asiantuntijan kanssa, jonka tehtäviin kuuluu myös lähisuhdeväkivaltaan liittyvät tehtävät. EPT- asiantuntijan kanssa järjestetään tapaaminen vähintään kerran vuodessa. Lisäksi EPT-asiantuntija on nimetty maakunnalliseen HYTE-kärkiohjelmien ohjausryhmään. Toimintamallin avulla varmistetaan lakisääteinen ehkäisevän päihdetyön toimintamalli. Parikkalassa on käytössä kypsyysanalyysi, joka on suunniteltu kunnille ehkäisevän päihdetyön arvioinnin ja suunnittelun työkaluksi. Työkalun avulla voidaan hahmottaa, mitä ehkäisevä päihdetyö on sekä arvioidaan, miten ehkäisevä päihdetyö tällä hetkellä toteutuu ja mitä suunnittelussa kannattaa huomioida. Yhteistyön takaa esimerkiksi oppilaitoksille jaettavaa materiaalia ja tietoa sekä jaettavaksi että tapahtumien taustatueksi.

Osallisuus ja järjestöyhteistyö

Osallisuus tarkoittaa sitä, että ihminen kokee kuuluvansa yhteisöön ja tulee kuulluksi. Kuntalaisilla on oikeus saada ja tuottaa tietoa. Heillä tulee olla mahdollisuus vuorovaikutukseen ja osallistumiseen sekä toiminnan tai palvelun tuottamiseen että itseään ja lähimmäisiään koskevaan päätöksen tekoon. Kuntalaisilla tulee olla myös mahdollisuus lähiympäristönsä palveluiden tuottamiseen. Yhdistystoiminta tarjoaa monipuolista toimintaa ympäri kuntaa, kehittää aktiivisesti oman alueensa toimintaa. Lisäksi se toimii monesti liikuntatilaisuuksien ja erilaisten tapahtumien pääjärjestäjinä tai yhteistyössä kunnan kanssa, ja on omalla toiminnallaan mukana yksinäisyyden torjumisessa kaikenikäisten keskuudessa.

Parikkalalaiset järjestöt kutsutaan yhteiseen kokoukseen 4 kertaa vuodessa. Parituntiset tapaamiset koostuvat useista ajankohtaisista aihealueista ja toimivat kunnan ja järjestökentän tiedonvälityksen keskiössä. Kuntaa edustavat kokouksissa elinvoimapäällikkö, sivistysjohtaja sekä tilaisuuksia organisoiva hyvinvointikoordinaattori. Paikalle kutsutaan myös seurakunnan ja Kärki-Leaderin edustajia sekä aihealueesta riippuen myös Simpelejärven opiston suunnittelija sekä maakunnallisten järjestöjen edustajia tai muita asiantuntijoita.

Vuonna 2025 järjestöt kokoontuivat Käspaikassa, Oronmyllyllä, Kummun Korkekoululla Bar Cafe Assalla. Osallistuminen on ollut aktiivista. Tapaamisissa oli 19-25 osallistujaa / kerta 10-14 yhdistyksestä. Kolmannen sektorin aktiivisuus on merkittävä osa kunnan osallisuustyössä.

Liikunta- ja hyvinvointipalvelut hyvinvoinnin keskiössä

Toimialan tehtävänä on edistää kuntalaisten elämänlaatua ja hyvinvointia osana kunnan strategiaa, talousarviota, käyttösuunnitelmaa ja tilinpäätöstä. Se myös koordinoi, laatii ja raportoi hyvinvointisuunnitelman yhdessä HYTE-ryhmän kanssa ja koostaa vuosittaisen hyvinvointiraportin kunnan luottamushenkilöille sekä hyvinvointialueelle. Hyvinvointipalvelut seuraa ja tukee kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanoa ja seuraa sekä analysoi toimintaympäristön hyvinvointi- ja terveysvaikutusten kansallisia linjauksia, ohjelmia ja muutoksia. Liikunta- ja hyvinvointipalvelut kehittävät ja suunnittelevat terveyttä edistäviä toimintatapoja, joilla tuetaan HYTE-kerrointa. Toimintaan kuuluu myös olla osana kunnan elinvoimatiimiä, sekä alueen erilaisten tapahtumien suunnittelua.

Maaliskuun alussa 2025 Parikkala sai sähköisen Asio- kulkujärjestelmän Parikkalahalliin. Järjestelmän kautta haetaan vakiovuoroja, sekä varataan ja maksetaan yksittäisiä vuoroja halliin. Parikkalahallin käyttöaste oli ilta- ja viikonloppukäyttö noin 7,7 h / päivä. Kuntosalikorttien hankinta helpottui, kun pääsyn kuntosalille voi ostaa järjestelmän kautta. Käyttöaste nousi vuodesta 2024 ostettujen käyntien suhteen noin 17%. Tämä, sekä käyttömaksujen korotus tasaavat järjestelmästä aiheutuvia kuluja. Asio- järjestelmän kautta voi varata tai lähettää varauspyyntöjä myös kokoustiloihin, Etä-pisteelle, Kirjolan tai Saaren koulun tiloihin, uimahalliin, sekä ulkoliikuntapaikkoihin.

Parikkalan kunta tarjoaa maksutonta harjoitteluaikaa liikuntatiloissa alle 18-vuotiaiden ohjattuun liikuntaan. Lisäksi kunnan alueella on useita vapaasti käytettäviä liikuntapaikkoja, kuten Harjulinnan kenttä, tennis- ja beachvolley-kentät sekä tietysti kunnan uudet kuntoportaat, **Ruposen raput**.

Maksuton liikuntaneuvonta Parikkalassa

Liikuntaneuvonta jatkui vuonna 2025 osa-aikaisen liikuntaneuvojan toimesta hankkeena ja tieto palvelusta alkoi pikkuhiljaa saavuttaa kuntalaisia. Uuden toimintatavan tuominen osaksi kunnan palvelutarjontaan on ottanut aikaa, mutta tarve sille on osoittautunut suureksi. Liikuntaneuvontaa annettiin viime vuonna 24 kuntalaiselle. Tapaamiskertoja oli 2-5. Tapaamiset alkoivat yleensä alkukartoituksella, jonka avulla selvitettiin asiakkaan nykytila, toiveet ja tavoitteet.

Liikuntaneuvoja ohjasi lisäksi kunnan liikuntaryhmiä ja toimi osan vuotta Harrastamisen Suomen Mallin (HSM) koordinoijana, kutsui koolle liikuntaneuvonnan kuntakoordinaatioryhmän, oli mukana seurakunnan, varhaiskasvatuksen, lasten ja nuorten liikuntatapahtumissa sekä teki yhteistyötä työllisyysneuvojan ryhmien kanssa. Liikuntaneuvojan apuna on ollut Sportyplanner-ohjelma, jolla luodaan asiakkaalle esimerkiksi kuntosaliohjelmia ohjeineen, kotiharjoittelua tai ohjeita muuhun asiakkaan toivomaan liikuntaan.

Yksilöllinen tai ryhmässä tapahtuva liikuntaneuvonta on paras keino auttaa terveytensä kannalta liian vähän liikkuvia aloittamaan itselle mieluisa tapa liikkua. Hyvinvointialueen kanssa yhteisesti sovittu tavoite SOPUISA keskitty erityisesti työikäisten hyvinvoinnin ja elintapojen kohentamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamisessa on liikuntaneuvojan työpanos ja tuki erittäin merkittävä.

Parikkala, kunta tapahtumia täynnä

Kunnan alueella järjestettävät tapahtumat ja kesätorit lisäävät kuntalaisten yhteisöllisyyttä ja elävöittävät kuntakuvaa. Kunta kerää alueen kaikki kesätapahtuman kesäkuusta elokuuhun ja julkaisee ne Parikkala-Rautjärvisanomien Kesäsanomien liitteessä. Parikkalan alueella oli kolme kesätoria, Uukuniemen kirkolla, Akonpohjassa sekä Kangaskylässä. Parikkalan torilla lauantaitorin kahviokontin palveluista vastasivat alueen yhdistykset vuorotellen.

Parikkalan päätapahtuma oli **Parikkalaviikko**, joka oli myös osa Parikkala- Rautjärvi- Ruokolahti **Kulttuurikesää 2025**. Isoimmat kesätapahtumat pyritään rytmittämään kuntien kanssa yhteistyössä, jotta vältetään päällekkäisyyksiä. Parikkala- viikkoon kuuluu musiikki- ja kulttuuritapahtumia lapsille ja nuorille sekä Piikapitäjän rehvit, jotka keräävät pääasiassa aikuisväestöä ympäri kuntaa. Vuonna 2025 Piikarehveillä valittiin uuden pikkupiian, Sara Jantusen, lisäksi kaksivuotiskaudeksi kunniaemännäksi Liisa Kalliokoski sekä isännäksi Keijo Kosonen.

2 Rakenne ja yhdyspinnat

Parikkalan kunnalla ja hyvinvointialueella on yhteiset asukkaat ja paljon asukkaiden palveluihin liittyviä yhteistyötarpeita. Kunta ja hyvinvointialue ja ovat juridisesti tasavertaisia toimijoita ja niille on määritelty lainsäädännössä omat tehtävänsä. Etelä-Karjalassa toimintaa koordinoi hyvinvointialue (EKHVA). Sen tehtävä on alueellisen hyvinvointikertomuksen kokoaminen, hyvinvointityön ja verkostojen koordinointi (THL, 2019).

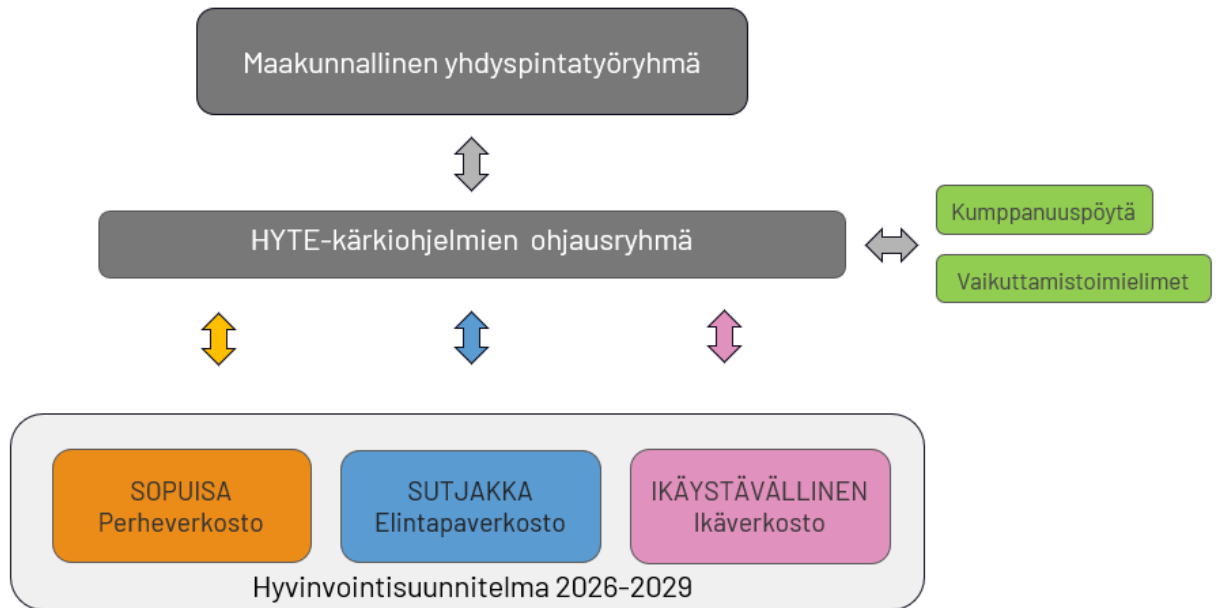
Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa (Kuntaneuvottelut) yhdessä alueensa kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. Seuraava Kuntaneuvottelu on 16.9.2026.

Palveluiden onnistunut toteuttaminen yhteisille asukkaille edellyttää tiivistä yhteistyötä. Näitä yhteistyötarpeita on esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspinnoilla kuten lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, vammaisten palveluissa, ikäihmisten palveluissa, työllisyyden edistämisessä, kotoutumisessa sekä turvallisuuden ja varautumisen tehtäväkokonaisuuksissa. Yhdyspintarakennetta uudistettiin vuonna 2025 ja sen tavoitteeksi asetettiin toimijoiden välisen yhteistyön ja tiedonkulkun parantaminen, yhteisten toimintamahdollisuuksien ja toimintamallien kehittäminen sekä yhtenevien toimenpiteiden sopiminen siten, että se edistää asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta.

Maakunnan poikkihallinnollista yhdyspintatyötä johtaa ja ohjaa jatkossa **maakunnallinen yhdyspintatyöryhmä**, joka vastaa lakisäätöiden suunnitelmien toimeenpanosta ja linjaa maakunnan yhteisiä yhdyspinta-asioita. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteutuksen seurannasta ja raportoinnista vastaa **HYTE-kärkiohjelmien ohjausryhmä**, jonka muodostavat hyvinvointialueen ja kuntien HYTE-vastaavat, HYTE-kärkiohjelmien vetäjät sekä järjestöedustajat. Ohjausryhmä on myös keskeinen linkki tiedonvälityksessä hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen kumppanuuspöydän ja vaikuttamistoimielinten välillä. **Kärkiohjelmakohtaiset verkostot (SUTJAKKA, SOPUISA ja IKÄYSTÄVÄLLINEN)** puolestaan kehittävät konkreettisia toimenpiteitä sekä kokoavat ja jakavat tietoa yhteisistä hyvinvointisuunnitelman käytännön toimista ja saavutetuista tavoitteista. (Kuva 1).

Parikkalassa maakunnalliseen yhdyspintaryhmään sekä HYTE- kärkiohjelmien ohjausryhmään on nimetty sivistysjohtaja ja kärkiohjelmien SOPUISA, SUTJAKKA ja IKÄYSTÄVÄLLINEN toimenpideverkostoon hyvinvointikoordinaattori.

Maakunnallinen yhdyspintaverkosto 2026-2029

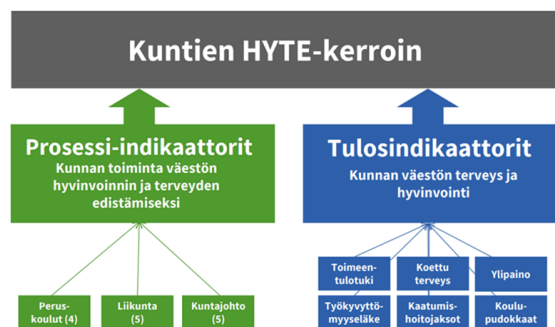

VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2025

HYTE-kerroin

on kannustin, jonka mukaan kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Valtionosuuden lisäosalla halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Kuntiin kohdennettavan HYTE-kertoimen suuruus vaihtelee noin 7,5–22 euron välillä asukasta kohden. Kunnan hyvinvointityö ja sen todentaminen voidaan mitata siis myös rahassa:

Valtiovarainministeriön valtionosuuksien ennakkollisten laskentatietojen mukaan Parikkalan kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa vuodelle 2025 on 0,54 / 73590 euroa. Vuoden 2026 arvio on 0,60 / 79503 euroa.

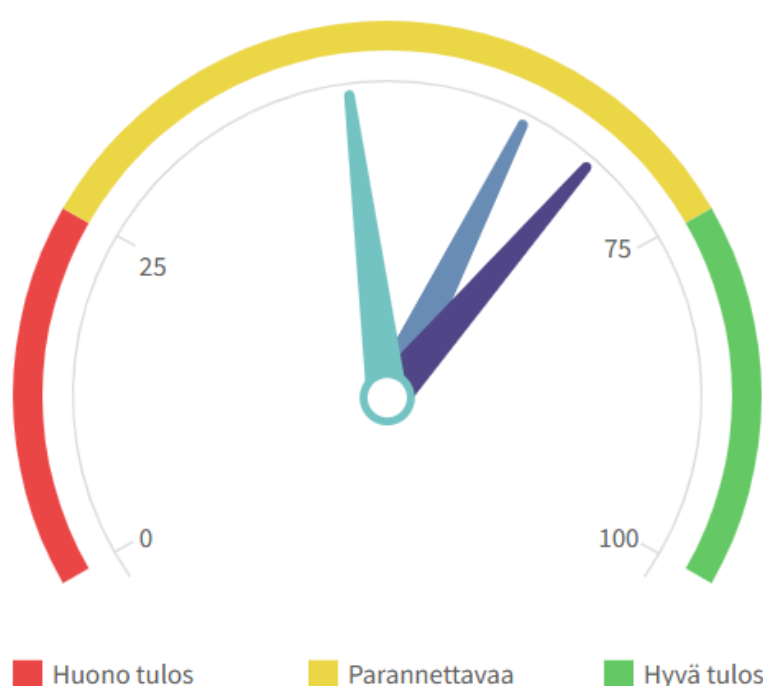

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista **prosessi-indikaattoreista** ja tuloksia kuvaavista **tulosindikaattoreista**. Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (14 kpl) mittaavat nykytilannetta. Niillä haetaan vastausta kysymykseen "minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on". Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Tietosuojan vuoksi alle viiden tapauksen kunta, seutukunta ja hyvinvointialue kohtaisia tietoja ei julkisteta. Sukupuolet salataan tai tietoja ei ole saatavilla, mikäli toinen arvoista on alle viisi.

TEA- viisari

TEAviisari on THL:n toteuttama palvelu, joka kokoaa tiedot suoraan kunnista ja tilastoista. Yksittäiset indikaattori- ja tilastotiedot on valmiiksi tulkittu eli pisteytetty. Kehittämiskohteet ja vahvuudet havainnollistetaan liikennevaloista tutuilla väreillä. TEAviisarin tiedonkeruut toistuvat keväisin ja syksyisin säännöllisen syklin mukaan parillisina tai parittomina vuosina. Parittomina vuosina (2025) kerätään kuntajohdosta, kulttuurista peruskoulusta, parillisina puolestaan liikunnasta, hyvinvointialueelta, lukioista ja ammatillisesta perustutkintokoulutuksesta.

Kaikki sektorit : Parikkala 2025

Aineisto päivitetty 19.12.2025

SITOUTUMINEN	Organisaation sitoutuminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen strategiatasolla.
JOHTAMINEN	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen organisointi, vastuiden määrittely sekä toimeenpano.
SEURANTA JA TARVEANALYYSI	Väestön terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden seuranta ja tarveanalyysi väestöryhmittäin sekä raportointi johtoryhmälle ja luottamushenkilöille.
VOIMAVARAT	Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen resursointi, esim. henkilöstön mitoitus ja osaaminen.
YHTEISET KÄYTÄNNÖT	Yhteisistä toimintakäytännöistä sopiminen.
OSALLISUUS	Väestön mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.
MUUT YDINTOIMINNAT	Toimialakohtaiset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen toiminnot, jotka jokaisessa organisaatiossa tulisi toteuttaa.

Kuntapäättäjien tulee tietää, miten kunnalla menee terveyden ja hyvinvoinnin

edistämisessä. Tarkastelemalla toimialojen tietoja löytyy kunnan keskeiset kehittämistarpeet ja vahvuudet. Parikkalan kunnan tilannetta voi luotettavasti verrata myöskin muihin kuntiin ja koko maahan. TEAviisari auttaa toiminnan suunnittelussa. Se tarjoaa valmiiksi analysoitua tietoa esimerkiksi koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman tueksi ja hyvinvointikertomuksen laadintaan. Tieto toiminnasta mahdollistaa konkreettisten tavoitteiden asettamisen ja niiden toteutumisen seurannan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on läpinäkyvää ja konkreettista ja se tarjoaa tietoa organisaation jäsenille ja henkilöstölle, luottamushenkilöille ja kuntalaisille.

3 Väestö, elinolot ja toimeentulo

Väkiluku ja väestöennuste, syntyvyys

Parikkalan väkiluku vuoden 2025 lopussa oli 4235 henkeä. Suunta on laskeva, vaikka kuntien välinen tulomuutto on positiivinen. Alle kouluikäisiä oli väestöstä 2.9% ja alle 15- vuotiaita 7.2%. Myös lapsiperheiden määrä vähentyi. Huomioitavaa on erityisesti yli 75-vuotiaiden määrän nousu. Demografinen (väestöllinen) huoltosuhte Parikkalassa nousi 12 % (116), mikä on paljon verrattuna Etelä-Karjalan (71) koko maan (61.6) arvoihin. Luku ilmaisee kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on.

Pitkäaikaistyöttömyys ja vaikeasti työllistyvien määrä nousi vuonna 2025. Työllisyyden hoitoa koordinoi Parikkalassa työllisyysneuvoja, joka toimii mukana myös erilaisissa maakunnallisissa hankkeissa. Työllisyysohjaaja on myös välittää tietoa yritysten, yhdistysten ja työtähakevien välillä sekä antaa henkilökohtaista neuvontaa.

Arjen turvallisuus ja tapaturmat

Arjen turvallisuuden edistäminen on pitkäjänteistä ja ennakoivaa toimintaa, jossa arjen turvallisuuden haasteisiin pyritään vastaamaan jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Arjen turvallisuuden edistäminen ei ole erillistä toimintaa, vaan linkittyy vahvasti muuhun päivittäiseen hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan. Epävarmuutta turvallisuudelle tuovat esimerkiksi päihteiden aiheuttamat haitat, eriarvoistuminen tai ikääntyneiden itsenäisen asumisen haasteet, maailman tilanteesta puhumattakaan.

Etelä-Karjalassa tapahtuu paljon koti- ja vapaa-ajan tapaturmia. Vuodesta 2018 lähtien niihin liittyviä hoitojaksoja on ollut Etelä-Karjalassa eniten tai toiseksi eniten koko maassa, vaikka määrä on viime vuosina ollut laskusuunnassa. Parikkalassa kaatumisesta johtuvat hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä oli viime vuonna laskusuunnassa. Kaatumisvaaraan vaikuttavia tekijöitä on esimerkiksi sääolosuhteet, katujen hiekoitustyö, tiedottaminen sekä kaatumisen ehkäisytyö, joka on vakiintunut osaksi kunnan liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Lähisuhdeväkivalta ja poliisin liikennetehtävät

Etelä-Karjalan lähisuhdeväkivaltaraportin mukaan lähisuhdeväkivaltailmoitukset ovat lisääntyneet kaikissa ikäryhmissä, ja eri palvelujen asiakasmäärät ovat olleet lähes poikkeuksetta kasvussa. Lukujen kasvuun voi vaikuttaa ammattilaisten tietoisuuden lisääntyminen ja väkivallan rohkeampi puheeksiotto. Asiakkaat ovat mahdollisesti myös osanneet hakeutua entistä paremmin palveluiden piiriin. Etelä-Karjalassa toimii lähisuhdeväkivallan vastainen työryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella ja kehittää lähisuhdeväkivallan vastaista työtä ja yhteistyötä toimijoiden välillä. Työryhmään kuuluu hyvinvointialueen lisäksi poliisi, seurakunta sekä erilaisia maakunnallisia järjestöjä. Lähin turvakoti löytyy Imatralta.

Tilastotietojen mukaan vuonna 2024 liikennerikkomuksia oli 87, liikenneturvallisuuden vaarantamisia 56, joista 39 oli nopeusrajoituksen rikkomisia. Ajo-oikeudetta kuljettamistapauksia oli 14. Vuonna 2024 rattijuopumuksesta jäi poliisin haaviin 23 (joista törkeitä 5), ja vuonna 2025 luku oli 30. Vuonna 2025 tieliikenne onnettomuksia oli 43 ja muita liikenteestä aiheutuvia tehtäviä poliisin tilaston mukaan 37. Raideonnettomuuksia sattui 2 ja vesiliikenteessä kiinni jäi 1.

Pelastuslaitos osana hyvinvointityötä

Etelä-Karjalan pelastuslaitos toimii koko maakunnan alueella lähipalveluperiaatteella. Sen tehtävänä on tuottaa palveluita, jotka vastaavat alueen onnettomuusuhkiin ja riskeihin kaikissa turvallisuustilanteissa – normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Onnettomuuksien ehkäisyä toteutetaan valvonnalla, turvallisuusviestinnällä, asiantuntijapalveluilla ja yhteistyöllä. Tavoitteena on vähentää vakavia tapaturmia ja

tulipaloja sekä vahvistaa ihmisten turvallisuutta arjessa. Palvelut tukevat kansallisia tavoitteita, kuten tulipalojen määrän puolittamista ja tapaturmien vähentämistä 25 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Valvontatyö painottuu erityisesti asumisen turvallisuuteen. Paloriski-ilmoitusten määrä on kasvussa väestön ikääntymisen ja toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi, ja niiden arvioidaan ylittävän 200 ilmoitusta vuodessa. Ilmoitetut kohteet vaativat usein korjaavia toimenpiteitä.

Etelä-Karjalan pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palvelut Etelä-Karjalan kuntien alueella, myös Parikkalassa. Pelastustoimen alue voi käyttää apunaan sopimuspalokuntia. Maaseudulla sopimuspalokunnat kantavat paikoin yksin vastuuta pelastustoiminnasta. Sopimuspalokunnat ja niissä toimivat vapaaehtoiset saavat työstään korvauksen. Palokunnassa vapaaehtoisesti työskentelevällä henkilöllä on oikeus asianmukaisiin terveystarkastuksiin. Sopimuspalokunnissa työskentely kuuluu myös työturvallisuuslain piiriin. Parikkalan kunnan alueella sopimuspalokuntina toimivat Parikkalan VPK, Särkisalmen VPK ja Saaren VPK.

4 Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tila

Lasten ja nuorten elintavat ja mielen hyvinvointi

Noin viidesosa parikkalalaisista **8.-9.- luokkalaisista** kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi. Myös kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on kasvanut vuodesta 2024 lähes 10%. Vuonna 2025 koululounaan jätti väliin Sotkanetin tilaston mukaan 42% oppilaista. Kouluruokaan on kiinnitetty syyskaudella huomiota, joten luku voi pienentyä keväällä 2026. Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan tunnin viikossa harrastaa 36% ikäryhmästä. **MOVE-mittausten** perusteella 8.-9.- luokkalaisten fyysinen toimintakyky on heikentynyt 10 % viime vuodesta. Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen näkyy nyt myös **5. luokkalaisten MOVE- tuloksissa**, jossa muutosta vuoteen 2024 on noin 20 %. Joka vuotinen yläkoululaisille suunnatun Sporttituntikisan osallistumispassoja palautti kuitenkin ennätysmäärä, jonka arveltiin johtuvan paikallisen urheiluseuran PaU:n aktiivisesta toiminnasta.

Yksinäisyys koskettaa myös lapsia ja nuoria. Syitä yksinäisyyden kokemiseen on monia. Sosiaalisen median vaikutus, pitkittyneet poissaolot ja koulumotivaation lasku, nuorten kokema suorituspaine ja riittämättömyyden tunne voi aiheuttaa yksinäisyyttä. Perheiden erilaiset säännöt puhelimen käytössä eriyttää lapsia ja nuoria. Lisäksi Parikkalan alueella pitkä välimatkat sekä harrastuksiin pääsy voivat jättää lapsen tai nuoren kaveriporukan ulkopuolelle. Koulun nuorisotyön teettämän hyvinvointikyselyn mukaan kaikista vastanneista 15 yläkoululaista (14.2%) vastasi kokeneensa yksinäisyyttä viimeisen kouluvuoden aikana. Yläkoulun tytöillä vastaava luku oli vieläkin isompi (20%). Lisää nostoja hyvinvointikyselystä alempana tässä osiossa.

HSM- kerhomaailma - harrastusmahdollisuus heti koulun jälkeen

Harrastamisen Suomen mallin kerhot toimivat hankerahoituksella ja niitä koordinoi osa-aikainen harrastuskoordinaattori. Kerhot ovat maksuttomia, ja niiden avulla pyritään antamaan harrastusmahdollisuus myös sellaisille oppilaille, joilla ei ole muuta harrastustoimitaa tai ei ole mahdollisuuksia osallistua iltaiikään tapahtuvaan toimintaan. Kevätkaudella Kirjolan koululla 2025 kerhoja järjestettiin 5 ja niihin osallistui yhteensä 54 oppilasta. Syyskaudella kerhoja oli 6 ja niihin osallistui 51 oppilasta. HSM-kerhojen lisäksi koulussa toimivat myös sen omat kerhot, joita oli 4. Kerhot keräsivät n. 50 oppilasta kevään ja syksyn aikana. Myös Saaren alakoulussa järjestettiin kerhotoimintaa.

Nostoja hyvinvointikyselystä Kirjolan koulun 7.-9. luokkalaisille

Koulun nuorisotyöntekijä teetti yläkoululaisille hyvinvointikyselyn, johon vastasi 106/119 yläkoululaista. Kysely kartoitti kouluviihtyvyyttä, yksinäisyyttä, kotia ja perhesuhteita, ruutu-aikaa, kouluruokailua, harrastuksia, unta sekä päihteiden ja energiajuomien kokeilua tai käyttöä. Huomioitavaa on tässä ikäryhmässä koulun nuorisotyöntekijän mukaan se, että joissakin kysymyksissä oli laitettu "vähän läpällä" vastauksia, joten tulokannan varaa jää erityisesti päihteiden osalta.

Asteikolla 1-10 **kouluun tulon mielekkyys** sai arvon 5. Kaverit nousivat kouluviihtyvyyden keskeiseksi tekijäksi. Muita viihtyvyyttä parantavia tekijöitä oli esimerkiksi koulun ilmapiiri tai ryhmähenki. Myös opettajien ja ohjaajien panos katsottiin vaikuttavan siihen. Kouluviihtyvyyttä vähentää eniten ympäröivät ihmiset, kiusaaminen, aikaiset herätykset tai kouluaineet, jotka eivät kiinnosta. **Eniten kavereita** oli joko samassa koulussa tai luokalla, mutta myös somessa ja erilaisissa nettipeleissä. Kolme prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei ole kavereita lainkaan. Valtaosa (86%) ei ollut kokenut lainkaan **yksinäisyyttä**, mutta työistä viidennes oli kokenut yksinäisyyttä viimeisen puolen vuoden aikana. Pojilla vastaava luku oli alle puolet tyttöjen määrästä. Vain noin puolet oli keskustellut yksinäisyydestä perheenjäsenten tai ulkopuolisten kanssa. **Harrastukset** vähentävät yksinäisyyden tunnetta. Reilusti yli puolet vastaajien harrastuksista liittyi liikuntaan, mutta kolmasosa ei maininnut harrastavansa mitään.

Nuoret puhuvat **kotona** eniten kouluun, vapaa-aikaan tai kaverisuhteisiin liittyvistä asioista. Tytöt ovat avoimempia seurusteluun ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioista, pojille someen liittyvät asiat ovat enemmän aiheina. Suurin osa nuorista (91%) ei ole **huolestunut kodin asioista**, mutta kuitenkin lähes kymmenes osa ei ole ihan varma, tai tuntee siitä huolta. Puolet huolestuneista on keskustellut asiasta koulun ammattilaisten kanssa, hakemalla apua internetistä tai nuorten puhelimesta. **Puhelin** on keskeinen osa yläkoululaisten päivää, sillä noin kolmasosa vastaajista käyttää puhelinta 2-6 tuntia päivässä. Eniten sitä tarvitaan yhteyksiin kavereiden kanssa, mutta myös **some** ottaa ison ajan ruutuajasta. Uutiset kiinnostavat poikia enemmän kuin tyttöjä. Viidesosa vastaajista on huomannut somen negatiivisen sisällön huonontavan mielialaa, ja osa heistä on rajoittanut näkemäänsä sisältöä.

Päinvastoin kuin Sotkanetin indikaattori kertoo, Kirjolan koulun yläkoululaisista lähes 90 % syö joka päivä tai lähes joka päivä **koululounasta**. Tytöt jättävät kouluruuan väliin useammin kuin pojat. Aamupalaa kertoo syövänsä 65 % vastaajista. Poikia ei huoleta oma ruokasuhte lainkaan, tytöistä viidennes on kokenut siitä huolta, eikä siitä useimmiten kerrota kenellekään. **Energiajuomien** käyttö jakaantuu kolmeen osaan, jossa kolmasosa juo toistuvasti, osa satunnaisesti ja osa ei ollenkaan. Murrosikäinen tarvitsee 8-10 tuntia **unta** ja se toteutuu kyselyn mukaan vain noin viidenneksellä oppilaista. Yli 6 tuntia nukkuvia oli kuitenkin valtaosa (90%). Koulupäivän aikaisesta **väsymyksestä** kärsiikin reilu puolet vastaajista ja vain pieni osa kertoo ottavansa päiväunet koulun jälkeen.

Päihdekokeilut aloitetaan yleensä murrosiässä, mutta reilut puolet vastaajista (57 %) ei ole kokeillut vielä mitään päihteitä. Päihdekokeiluja on enemmän pojilla kuin tytöillä ja päihteenä on yleisimmin ollut joko mieto tai väkevä alkoholi. Sähkötupakka on ollut suosituampi kuin tupakka. Toistuvasti päihteitä kertoo käyttävänsä viidesosa vastaajista ja käyttö käsittää enimmäkseen nikotiinipusseja, sähkötupakkaa ja tupakkaa. Käytön koetaan lieventävän stressiä, ahdistusta ja alakuloisuutta sekä helpottavan sosiaalisia tilanteita. Kaverien painostus ei vaikuta tai sitä ei ole koettu. Sekä päihteiden kokeilut että käyttö lisääntyvät siirryttäessä 9. luokalle.

Vanhempien tuen tarve

Keskeisenä viestinä sekä koulun että varhaiskasvatuksen puolelta on tullut vanhemmuuden tukeminen. Vanhempien kuormittuminen, työelämän ja talouden paineet, heijastuu lasten sosiaalisiin suhteisiin ja aiheuttaa epävarmuutta ja huolta. Vanhemmat eivät jaksa, tai heillä ei ole taloudellisia resursseja esimerkiksi

kuljettaa harrastuksiin. Vanhemmuus voi olla myös "hukassa", jolloin tarvitaan tukea, apua ja opastusta myös yleisemmällä tasolla.

Nuorisopalvelut tärkeä osa lasten ja nuorten tukiverkkoa

Nuorisotoimen vapaa-ajan tarjonta on merkityksellinen ja tärkeä alueen lapsille, lapsiperheille ja nuorille. Nuokkaritoimintaa järjestetään Kirnussa (nuorisotila Kangaskylässä), Myllyssä (Saaren palvelutalon kerhohuone) ja Nuotassa (Uukuniemen vapaa-aikatalo) ympäri kuntaa. Vuonna 2025 nuorisopalvelujen toimesta järjestettiin retkiä Helsinkiin, Vuokattiin, Tykkimäelle, Linnanmäelle sekä Kaamospuhallukseen. Lisäksi toiminta sisälsi erilaisia liikuntaryhmiä, harrastekokeiluja, lastenleirejä sekä lapsille ja nuorisolle suunnattuja tapahtumia kesällä ja talvella. Työ näkyy myös osana koulun arkea. Yhteistyö koulun kanssa sisältää erilaisia ryhmätyksiä luokille, välituntitoimintaa, välkkäkahveja, tukioppilaskoulutuksia ja tutor-toimintaa. Vuonna 2025 nuorisotilaisuuksia oli noin 170.

Nuorisopalvelut ovat mukana Lapsiparkki-toiminnassa, HSM-kerhojen ja Erasmus-vaihdon suunnittelussa. Etelä-Karjanlan lastenkulttuurikeskus Metkun hankerahoituksen avulla saatiin teatteri- ja taidemuseoretkiä lapsille ja nuorille. Parikkalan nuorten toimikunnan PNTK:n kanssa aloitettiin myös uuden NuVan suunnittelu, jonka tehtävänä on vaikuttaa lasten ja nuorten asioihin koko kunnan alueella. Nuorisopalvelut vastaavat myös kesätyöinfojen järjestämisestä ja nuorten kesätyöntekijöiden rekrytoinneista.

5 Työikäisten hyvinvoinnin tila

Parikkalan lapsiperheiden määrä on laskenut edelleen ja 25-64 vuotiaiden työikäisten määrä on laskussa. Sen sijaan erityisesti yli 75- vuotiaiden määrän osuus väestöstä on noussut jo useita vuosia peräkkäin. Vaikka väkiluku laskee, on silti kuntien välinen nettomuutto hieman plussalla Parikkalan eduksi. Työllisyystilanne on Parikkalassakin heikentyntyt, erityisesti pitkäaikaistyöttömien osuus on ollut nousussa jo vuodesta 2023. Toisaalta nuorten 18-24 vuotiaiden työllisyysaste on parantunut. Edellämäinitun takia myös pienituloisuusaste on kunnassa kasvanut.

Hyvinvointialueen raportoinnin mukaan eteläkarjalaisilla on **sepelvaltimo- ja aivoverisuonitauteihin liittyviä tapahtumia selvästi yli maan keskitason**. Niitä voidaan tutkitusti ehkäistä terveellisillä elintavoilla, joita ovat tupakoimattomuus, riittävä liikunnan ja unen määrä sekä terveellinen ruokavalio. Samat keinot pätevät myös diabeteksen ja korkea verenpaineen hoitoon, jotka omalta osaltaan lisäävät sepel- ja muun valtimotaudin riskiä, kuten myös ylipaino, joita Etelä-Karjalassa on noin 22% väestöstä. Myös alkoholin riskikäytön raja ylittyy - miehistä 37 %:lla ja naisista 24 %:lla. Se näkyy hyvinvointialueen raportin mukaan myös **eteläkarjalaisten alkoholisairastavuudessa, joka on maan suurin**.

Hyvinvointialue tarjoaa maksutonta elintapaneuvontaa, jota on saatavilla myös Parikkalan hyvinvointiasemalta ajanvarauksella. Hyvinvointivalmentaja tekee yhteistyötä Parikkalan liikuntaneuvojan kanssa, jolloin elintapojen, kuten ravinnon, päihteiden tai huonon unen hoito yhdistyys luontevasti liikuntaneuvojan kanssa tehtyyn henkilökohtaiseen liikkumisen suunnitelmaan. **Henkilökohtainen neuvonta on paras ja tärkein tapa auttaa asiakasta siten, että hänen sekä tutkittu että koettu terveyden tunne paranee**.

6 Ikääntyneiden hyvinvoinnin tila

Ikääntyneiden määrä yli 75-vuotiaissa on kasvussa ja vielä kasvu näkyy jyrkemmin yli 85-vuotiaissa. Se tarkoittaa esimerkiksi ympärivuorokautisen palvelujen tarpeen lisääntymistä. Yli 75-vuotiaiden psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät ovat lisääntyneet 75- vuotta täyttäneillä vuodesta 2023. Kaatumisista tai

myrkytyksistä johtuvat pitkät hoitajaksot ovat sen sijaan olleet laskussa jo muutaman vuoden ajan. Kaatumisia voidaan ehkäistä riittävällä lihaskuntoharjoittelulla ja riittävällä ravinnon, erityisesti proteiinin määrällä. Lisäksi hyvinvointialueen vastuulle jää huolehtia, että lääkitys on oikein mitoitettu.

Liikuntaryhmät kiinnostavat yhä enemmän, erityisesti erilaiset jumpat ja kuntosalit. Myös vesiliikunta on suosittua, koska se mahdollistaa liikkumisen huonommallakin toimintakyvyllä. **Uimahalli koetaan erittäin tärkeäksi hyvinvointia ja terveyttä edistäväksi paikaksi.** Yksinäisyyttä ei ole tilastoitu mitenkään, mutta se näkyy erityisesti kauempana asutuskeskuksista olevien keskuudessa esimerkiksi kotiaänestystilanteissa, joita edelliseen valtuustokauteen mahtui kolme. Kyytien, naapureiden tai lähiomaisten puute estää sosiaalista kanssakäymistä. Yhdistys- ja vapaaehtoistoiminta, liikuntaryhmät ja kerhot sekä erilaiset tapahtumat mahdollistavat yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Liikuntaneuvoja auttaa myös alkuun, jos liikkuminen ryhmässä tuntuu aluksi pelottavalta.

7 Hyvinvointisuunnitelman 2021-2025 painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Vuoden 2021-2025 hyvinvointialueen ja kuntien sopimat yhteiset tavoitteet olivat

- TERVEELLISET ELÄMÄNTAVAT
- MIELEN HYVINVOINTI
- TYÖLLISYYS

Tavoitteet, toimenpiteet, resurssit sekä arviointimittarit oli erikseen asetettu ikääntyneille, työikäisille, lapsille ja nuorille sekä erikseen vielä alle kouluikäisille. Henkilöstövaihdosten takia tämän valtuustokauden suunnitelma hyväksyttiin valtuustossa vasta joulukuussa 2023. Sähköistä hyvinvointisuunnitelmaa ei tässä mittakaavassa oltu tehty aiemmin, joten se oli sekä luottamushenkilöille, että tekijöille uusi tapa toimia. HYTE-ryhmäksi muotoutui kunnan esihenkilötyöryhmä. Nykyinen monialaisempi HYTE-ryhmä koottiin syksyllä 2025.

Tavoitteita suunnitelmaan oli kirjattu runsaasti ja monet tavoitteista olivat osittain laajoja erityisesti mielenterveyden, työllisyyden tai päihdetyön osalta. Liikuntapalvelut olivat mukana joissakin EKHVA:n järjestämissä työttömille järjestetyissä ryhmissä. Työhyvinvointiin ja työssäviihtymiseen yritettiin kiinnittää huomiota mm. yhteisellä koulutuksella sekä työhyvinvointikyselyillä. Työhyvinvointiin liittyviä koulutuksia ei ollut, esimerkiksi MTEA- koulutus (Mielenterveyden EA), vaikka niistä oli suunnitelmaan kirjattu tavoite.

Onnistumisia oli paljon, esimerkiksi osallistuva budjetointi, jonka seurauksena mopokatos rakennettiin koulun pihalle. Säännölliset yhdistysillat alkoivat vuoden 2023 alusta. Parikkalan runsas tapahtumatarjonta toi väriä ja elinvoimaa erityisesti kesäaikaan. Tapahtumia alettiin rytmittää sekä yhdistysten että Rautjärven kanssa siten, että vältetään isojen tapahtumien päällekkäisyyksiä. Entiseen hyväksi todettuun tapaan Parikkalassa jatkoi toimintaansa esimerkiksi kolme kirjastoa, iltapäiväkerhot tai nuorten illat.

Kaatumisvaarassa oleville ikääntyneille aloitettiin Pysytään pystyssä- ryhmät keväällä 2023. Ryhmiä varten koulutettiin neljä Vertaisohjaajaa Ikäinstituutin ja hyvinvointikoordinaattorin toimesta. Kunta jakoi myös kenkiin kiinnitettäviä liukesteitä yli 75- vuotiaille ehkäisemään liukkaudesta johtuvaa kaatumista. Myös talviulkoilureittejä ajettiin sekä hiihtäjille että uutena kuntalaisten toiveesta myös kävelijöille. Arjen Olohuoneen toiminta laajeni Saarelle. Asiointiliikenne organisoitiin uudestaan koululaiskujetuksien lomassa.

Lapsiparkki- toiminta käynnistyi ja Parikkalahalliin saatiin vihdoinkin sähköinen varaus- ja kulkujärjestelmä helpottamaan sinne pääsyä. Lukiolaiset saivat maksuttomat käynnit kuntosalille. Osa-aikainen liikuntaneuvoja aloitti työnsä hankerahoituksella ja omatoimista liikuntaa lisäämään saatiin Parikkalaan uudet kuntoportaat Ruposen raput. Etsivä nuorisotyö- ja koulun nuorisotyöntekijä toimivat lisäresursseina

tukemassa kodin ja koulun yhteistyötä sekä mukana osittain myös muissa nuorisolle suunnatuissa tapahtumissa. Harrastamisen Suomen Mallin- kerhot (HSM) pyörähtivät käyntiin koulun ja eri yhdistysten yhteistyönä ja useat lapset ja nuoret saivat mieluisan harrastuksen, jonne pääsi suoraan oppitunnin jälkeen.

8 Keskeiset opit valtuustokaudelta

Hyvinvointialueuudistus muutti kunnan roolia. HYTE jäi kunnalle, mutta sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät hyvinvointialueelle. Yhteistyörakenteiden rakentaminen ja vastuiden selkeyttäminen on jatkunut yhteistyössä Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kanssa. Parikkalan haasteena on väestön väheneminen ja ikärakenteen vinoutuminen. Tämä lisää palvelutarpeita samaan aikaan kun verotulot ja työikäinen väestön vähenevät. Kunnan HYTE-työssä korostettiin sitä, että hyvinvointia rakennetaan kaikissa kunnan sektoreilla, ei vain sosiaali- ja terveystalvetuissa. Mukana olivat esi- ja varhaiskasvatus, liikunta- ja nuorisotoimi, kirjasto- ja kulttuuritoimi ja liikenneturvallisuus ja elinympäristön turvallisuus. Pienessä kunnassa- ja talousresurssit ovat henkilöstön rajalliset. HYTE-työ perustui paljon yhteistyöhön, hankkeisiin ja aktiivisiin yhdistyksiin. Valtuustokauden lopussa kunnan ennaltaehkäisevää hyvinvointiroolia vahvistettiin kunnanhallituksen määrittämän HYTE- työryhmän työn käynnistämällä.

Viime valtuustokaudella kunnassa kehitettiin myös koulutuksen vetovoimaa. Näkyvä osa viime valtuustokauden HYTE- ja elinvoimatyötä oli nuorten houkutteleva kuntaan koulutuksen kautta. Parikkalan lukioon perustettu eläinlääketieteen painotus lisäsi opiskelijamäärää ja toi opiskelijoita myös muualta Suomesta. Kunta tarjosi muuttaville opiskelijoille myös asunnot. HYTE-työn tuloksien mittaaminen on vaikeaa ja tuloksia on vaikea saavuttaa nopeasti. Yksinäisyyden vähentäminen tai elintapamuutokset näkyvät tilastoissa viiveellä.

Yhteenvetona viime valtuustokauden saavutuksia:

- yhteistyön tiivistäminen
- yhteisöllisyyden vahvistaminen
- kunnan vetovoiman tukeminen koulutuksen avulla
- sähköisten palveluiden kehittyminen

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2026 - 2029

Hyvinvointisuunnitelmaa on laadittu laajassa hyvinvoinnin ja terveyden (HYTE) työryhmässä. Hyvinvointi- ja sivistyslautakunta (16.10.2025 §35) valitsi omat edustajansa kahden vuoden jaksoissa työryhmään. Työryhmään kuuluvat em. edustajien lisäksi työtehtäviensä puolesta hyvinvointikoordinaattori, varhaiskasvatuspäällikkö, nuorisotyöntekijä, rehtori sekä sivistysjohtaja. Kunnanhallitus (Khall 22.09.2025 § 204) on nimennyt Parikkalaan HYTE-työryhmän ja valinnut sinne kunnanhallituksen edustajat kahden vuoden jaksoilla valtuustokaudeksi. Työryhmän koollekutsujana toimii hyvinvointikoordinaattori. HYTE-työryhmän kokoonpano löytyy hyvinvointisuunnitelman lopusta.

9 Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet nojaavat kuntastrategiaan

Laaja hyvinvointisuunnitelma nojautuu 16.10.2023 hyväksytyyn ja päivitettyyn kuntastrategian vuosille 2023-2030. Kuntastrategiaan on yhteisesti määritelty kolme painopistettä; Kestävää kasvua ja elinvoimaa, Yhdessä tekemistä ja Palveluista hyvinvointia. Painopisteille on luotu myös yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet. Kuntalaisten hyvinvointi, hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus näkyvät monessa kohtaa kunnan strategiaa. Osallisuuden, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kehittämisessä yhtenä välineenä käytetään hyvinvointisuunnitelmaa ja mittarina hyvinvointikertomusta. Johtoryhmä valitsi tämän valtuustokauden suunnitelmaan kolme painopistealuetta, joihin kaikki tavoitteet peilataan:

1. Panostamme lasten ja nuorten hyvinvointiin
2. Palveluista hyvinvointia
3. Panostamme tehokkaaseen viestintään

Kuntastrategia 2023-2030

Visio:

Parasta yhdessä

Parikkalassa toimitaan ja kehitetään ketterästi sekä huolehditaan niin kuntalaisten hyvinvoinnista ja sujuvasta arjesta kuin toimintaympäristön elinvoimasta

Arvot	
❖	Tekevä ja oppiva Parikkala <small>Tuetaan sitä, että on uuden kynnys, ja se on avoin. Tuetaan ositta ohjelmajärjestelmän jatkamista edistävien, uuden oppimisen ja avoimien. Näkyä lähtökohdista, ohjelmajärjestelmän, ohjelmajärjestelmän.</small>
❖	Avoin ja helposti lähestyttävä Parikkala <small>Tuetaan sitä, että ohjelmajärjestelmä ja ohjelmajärjestelmä on avoin kaikille osittain edistävien ja avoimien. Näkyä lähtökohdista, ohjelmajärjestelmän, ohjelmajärjestelmän.</small>
❖	Rohkea ja edistyksellinen Parikkala <small>Tuetaan sitä, että ohjelmajärjestelmä ja ohjelmajärjestelmä on avoin kaikille osittain edistävien ja avoimien. Näkyä lähtökohdista, ohjelmajärjestelmän, ohjelmajärjestelmän.</small>
❖	Oikealla asenteella ja aktiivinen Parikkala <small>Tuetaan sitä, että ohjelmajärjestelmä ja ohjelmajärjestelmä on avoin kaikille osittain edistävien ja avoimien. Näkyä lähtökohdista, ohjelmajärjestelmän, ohjelmajärjestelmän.</small>

Painopisteet:

Kestävää kasvua ja elinvoimaa

- 1) Huolehdimme kestävästä kasvusta
- 2) Mahdollistamme monipuolisen yritystoiminnan
- 3) Edistämme aktiivisesti matkailua
- 4) Panostamme tehokkaaseen markkinointiin ja viestintään
- 5) Huolehdimme kestävästä taloudesta
- 6) Huolehdimme Hinku-päästötavoitteista

Yhdessä tekemistä

- 1) Toimimme yhteisöllisesti ja aktiivisesti
- 2) Pidämme Parikkalan vireänä
- 3) Luotamme toisiimme ja teemme asioita yhdessä
- 4) Huolehdimme henkilöstön viihtyvyydestä ja hyvinvoinnista
- 5) Olemme yhdessä oppiva organisaatio/yhteisö

Palveluista hyvinvointia

- 1) Kehitämme palveluita ja luomme uusia toimintatapoja
- 2) Tuottamamme palvelut ovat laadukkaita, vastaavat kuntalaisten tarpeita ja kehittyvät mahdollistaen asukkaiden hyvinvoinnin myös kuntakeskuksen ulkopuolella
- 3) Panostamme lasten ja nuorten sekä perheiden hyvinvointiin
- 4) Teemme rohkeita avauksia ennakkoluulottomasti

Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Parikkala on sitoutunut kuntastrategian lisäksi muihin toimenpideohjelmiin, jotka konkretisoivat eteläkarjalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviä toimenpiteitä:

- Työllisyys- ja yrittäjyysohjelma
- Liikenneturvallisuustyöryhmä
- Etelä-Karjalan liikennejärjestelmäsuunnitelma 2030
- Ehkäisevän päihdetyön ohjelmat
- Parikkalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma
- Parikkalan esiopetussuunnitelma

10 Hyvinvointisuunnitelman yhteiset maakunnalliset tavoitteet 2026-2029

Parikkalan kunnan laaja hyvinvointisuunnitelma on laadittu maakunnallisessa hyvinvointisuunnitelmassa annettujen painopisteiden pohjalta ja sopeutettu Parikkalan kuntastrategiaan. Maakunnallisia painopisteitä ovat SUTJATKKA, SOPUISA JA IKÄYSTÄVÄLLINEN Etelä-Karjala. Edellämainitut painopistealueet, toimenpiteet, resurssit ja mittarit on edelleen jaettu ikäryhmittäin. Taulukon on laatinut hyvinvointikoordinaattori yhteistyössä HYTE-työryhmän kanssa.

Laajaa hyvinvointisuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain kunkin vuoden hyvinvointiraportin valmistuttua. Sen perusteella on mahdollista arvioida toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta kuntalaisten hyvinvointiin.

Parikkalan painopistealueet, tavoitteet ja toimenpiteet

SOPUISA, lapset ja nuoret; ehkäisevä päihdetyö

EKHVA:n painopistealueet:

- 1. puheeksiotto, esim. Lapset puheeksi- menetelmä**
- 2. vanhemmuuden tukeminen**
- 3. digitaalisten palveluiden edistäminen**

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
PANOSTAMME LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIIN	<p>Vanhemmuuden tuki ja neuvonta. Huoltajille tehdyn kyselyn mukaisesti kiinnostavimpia aiheita olivat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. haastavat kasvatusilanteet ja kodin tukikeinot 2. lasten tunteiden säätely 3. lasten aivoterveys, unen tärkeys, digilaitteet 	Varhaiskasvatuspäällikkö ja sivistysjohtaja: luentoja ja webinaarien järjestäminen.	Toteutuneet webinaarit/luennot ja osallistujamäärä
	Satutuokiot ja kirjavinkkaukset kaikille luokka-asteille	Kirjastopalvelut, lukumummit ja -vaarit.	Toteutuneet tapaamiskerrat ja niihin osallistuneiden määrä
	Ammattilaisten työn tukeminen (varhaiskasvatus, perusopetus ja nuorisotyö). Edistetään työnohjauksen toimintatapoja.	Sivistysjohtaja, rehtori, varhaiskasvatuspäällikkö.	Työnohjauksen toteutuminen, työntekijöiden palaute.
	Päiväkodin ja leikkipuistojen kunnostaminen.	Tekniset palvelut.	Toteutuneet kunnostukset pihilla ja leikkipuistoissa.

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
	<p>Harrastamisen Suomen Malli (HSM) jatkuu. Hakuprosessissa myös Liikkuva- koulu ja Move!- hanke. MOVE- tuloksien perusteella liikuntaneuvontaa ja oma liikuntaryhmä niille, joilla on siihen tarve ja motivaatio.</p>	<p>Sivistysjohtaja, rehtori, liikuntaneuvoja yhdessä liikunnanopettajan kanssa.</p>	<p>HSM-kerhojen määrä ja osallistujat. Hankkeiden toteutuminen ja raportointi.</p>
	<p>Yhteistä tekemistä perheille ja lapsille, yksinäisyyden puhekesiä ja kiva tekemistä.</p>	<p>Perheiden yhteiset illat, lapsiparkit, päiväleirit ja pidennetyt päiväleirit seurakunnan ja MLL kanssa.</p>	<p>Järjestettyjen tapahtumien ja osallistujien määrät, suulliset tai kirjalliset palautteet.</p>
	<p>Vapettamisen vähentäminen koulussa ja sen lähituntumassa. Vape- tunnistimien hankinta ja lisääminen kaikkiin koulun vessoihin.</p>	<p>Tekninen osastopäällikkö ja rehtori.</p>	<p>Tarkastukset ja havainnointi.</p>
<p>PALVELUISTA HYVINVOINTIA</p>	<p>Hyvinvointikyselyt yläkouluikäisille vuosittain.</p>	<p>Koulun nuorisotyöntekijä, hyvinvointikoordinaattori.</p>	<p>Kyselyn tulokset ja raportointi.</p>
	<p>Perhepalveluilta huoltajille.</p>	<p>HYTE-ryhmä, sivistysjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, nuorisotyöntekijä.</p>	<p>Järjestettyjen iltojen ja osallistujien määrä.</p>

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
PANOSTAMME TEHOKKAASEEN MARKKINOINTIIN JA VIESTINTÄÄN	Palautekyselyt huoltajille (perusopetus ja varhaiskasvatus).	Rehtori ja varhaiskasvatuspäällikkö.	Kyselyjen ja kyselyyn vastanneiden määrä, kyselyjen tulokset ja raportointi.
	Kootaan lasten harrastusmahdollisuudet Parikkalan kunnan sivuille. Säännöllinen viestintä somessa ja info-televisioissa.	Hyvinvointikoordinaattori, harrastuksia järjestävät tahot, Lähellä.fi-portaali, NUVA-viestintä.	Kootut tiedot kerättynä syksyllä 2026

IKÄYSTÄVÄLLINEN Etelä- Karjala

EKHVA:n painopistealueet:

1. Ravitsemuksen, kaatumisvaaran ja yksinäisyyden tunnistaminen
2. Ikääntyneiden osallistaminen
3. Toimintakyvyn arviointimallit
4. Digitaalisten itsearviointivälineiden käytön ohjaus
5. Varhainen puuttuminen (Etsivä ja Löytävä vanhustyö, Hoksauta-kortti)

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
TOIMIMME YHTEISÖLLISESTI JA AKTIIVISESTI	Vapaaehtoistyön tukeminen, Maakunnallisten vapaaehtoistyön koulutukset, esteettömyys.	Ystäväpenkit, Arjen Olohuone, maksuttomat liikuntaryhmät; hyvinvointikoordinaattori, järjestöyhteistyö	Kävijämäärät, toteutuneiden Olohuoneiden määrä, toteutuneet koulutukset.
	Ystäväpalvelutoiminta	Seurakunta, kunta ja yhdistisyhteistyö.	
	Vanhustenviikon tapahtumat	Hyvinvointikoordinaattori, Helenius-rahasto, järjestö- ja vapaaehtoisyyhteistyö	Tapahtumien ja kävijöiden määrä

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
PALVELUISTA HYVINVOINTIA	Katumisen ehkäisy, KAIKU-kortti, palveluiden saavutettavuus.	Asiointiliikenne, Vertaiohjaajien koulutus, Pysytään pystyssä-ryhmät Parikkalassa ja Uukuniemen vapaa-aikatalolla.	Osallistujamäärät, kuljetusta tarvinneiden määrä.
	Hyvinvointi-info, tietoa hyvinvointialueen ja kunnan palveluista.	Hyvinvointikoordinaattori, maakunnalliset ja paikalliset yhdistykset.	Järjestäjien osallistumisaktiivisuus, osallistujien määrä.
	Poliisin lupapisteen säilyminen.	Tilan varaaminen lupapalveluiden käyttöön.	Asiakas- ja lupahallinnon palautteet.
	Aktivoidaan yksinasuville sekä omaishoitajille suunnattua toimintaa.	Kootaan työryhmä, joka suunnittelee ja kartoittaa tarpeet sekä toiveet.	Toteutuneet tapaamiset ja osallistujien määrä.
PANOSTAMME TEHOKKAASEEN MARKKINOINTIIN JA VIESTINTÄÄN	Säilytetään viestintää myös paikallislehdissä, viestitään yhdistyskentän kautta, tiedotus ilmoitustauluilla ja erilaisissa ryhmissä.	Eri toimialojen viestinnästä vastaavat henkilöt, kirjastot, ETÄ-piste.	Ilmoitusten määrä ja tyyppi.

SUTJAKKA Etelä-Karjala: työikäiset

EKHVA:n painopistealueet

1. Riskitekijöiden tunnistaminen; ylipaino
2. Palveluohjaus ja digipalvelut
3. Mielen hyvinvointi ja yksinäisyyden torjunta

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
TOIMIMME YHTEISÖLLISESTI JA AKTIIVISESTI	Yhdistystoiminnan tukeminen, PAMU-toiminnan vakiinnuttaminen.	Avustukset, viestintätuki, yhdistysillat, kahviokontti, yhdistysten toiminnasta tietoa Parikkalan kunnan nettisivuille.	Jaettujen avustusten määrä, toteutuneet tapaamiset, kahviokontin varausaste.
PALVELUISTA HYVINVOINTIA	Maksuttoman liikuntaneuvojan jatko ja vakiinnuttaminen kunnan omaksi toiminnaksi. Oma hyvinvointi-info 55+ -vuotiaille, KAIKU-kortti.	Liikuntaneuvojan maksuton yksilö- ja ryhmänohjaus. Miehille oma uusi kuntoryhmä seurakunnan kanssa yhteistyössä. Simpelejärven opiston kurssitarjonta. EKHVA:n toiminta.	Liikuntaneuvojan asiakasmäärät ja palaute, osallistujamäärät, kurssien monipuolisuus.
	Liikuntapaikkojen ja retkeilyreittien saavutettavuuden parantaminen, kunnostus ja raivaus.	Tekniset palvelut.	Kunnostustarpeen kartoitus ja sen mukainen toteutuminen.

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
PANOSTAMME TEHOKKAASEEN MARKKINOINTIIN JA VIESTINTÄÄN	Ajnakohtaista tietoa nopeasti ympäri kuntaa: päivitetty esite tulomuuttajille ja matkailijoille, infotv:t ja kunnostetut mainostaulut, matkailumessut ja muut tapahtumat, missä kunta on mukana. Kyläradio.	Elinvoimatiimi, kunkin toimialan oma viestintä, Lipas.fi-sivujen päivittäminen, PTV:n ja VisitParikkalan-sivujen päivittäminen.	Info-tv:n määrä, kunnostettujen mainostaulujen määrä.

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Laaja hyvinvointisuunnitelma 2026-2029 sekä hyvinvointiraportti käsitellään hyvinvointi- ja sivistyslautakunnassa sekä tarkastuslautakunnassa. Sen jälkeen se lähetetään kunnanhallitukselle esityslistan liitteenä neljä päivää ennen hallituksen kokousta. Kokouksessa hyvinvointikertomuksen ja raportin esittelee sivistysjohtaja tai hyvinvointikoordinaattori. Mahdollisten muutospyyntöjen ja tarkennuksen jälkeen suunnitelma siirtyy kunnanvaltuuston käsittelyyn. Valtuusto saa tiedoksi ja arviointiin laajan hyvinvointisuunnitelman painopistealueet, jotka sisältävä tavoitteet ja toimenpiteet sekä mittarit niiden arvioimiseksi.

11 Suunnitelman laatijat

Auli Hyttinen, sivistysjohtaja

Sirpa Rönkkönen, hyvinvointikoordinaattori

Riitta Sikiö, rehtori

Pauli Parkkima, teknisen toimen osastopäällikkö

Mervi Muukkonen, varhaiskasvatuspäällikkö

Elisa Kuosa, nuorisotyöntekijä

Hyvinvointi- ja sivistyslautakunnan edustajat:

Noora Pekkala (2026-2027), Leena Loikkanen (2028-2029)

Kunnanhallituksen edustajat:

Annika Kokko (2026-2027), Mirja Sikiö (2028-2029)

12 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Merkitään käsitellyiksi pvm:

- Hyvinvointi- ja sivistyslautakunta
- Tarkastuslautakunta
- Kunnanhallitus
- Kunnanvaltuusto